

GESCHIEDENIS

Liefde in de Lage Landen. Een portret van Nederland in 15 huwelijken, Mirjam Janssen; uitg. Spectrum; 208 blz.; € 22,99

Dubbelportret van Constantijn Huygens (1596-1687) en Suzanna van Baerle (1599-1637), Jacob van Campen, ca. 1635. beeld Mauritshuis, Den Haag

Een beeld van de geschiedenis aan de hand van een stoet huwelijken: het is weer eens een andere invalshoek dan die van wapenfeiten, politieke discussies of economische conjuncturen.

■ Betsy Biemond-Boer

Stoet huwelijken schetst beeld van het verleden

Verspreid over zes eeuwen beschrijft Mirjam Janssen, medewerkster van Historisch Nieuwsblad en Maarten!, vijftien verschillende huwelijken. Sommige huwelijken zijn overbekend; die van Willem van Oranje bijvoorbeeld, en van Eduard Douwes Dekker en zijn Tine. Over andere huwelijken is minder bekend. Dat de liberale Thorbecke bijvoorbeeld van zijn veel jongere vrouw verwachtte dat ze zich helemaal naar zijn gedachten en ideeën zou voegen, is een verrassing. Hij schreef haar bijvoorbeeld: „Je zal ervaren dat wat ik verlang, de stem van je hart is.” Gelukkig schreef zijn Adelheid terug: „Ik houd zo oneindig veel van je dat ik niets zou willen denken of doen dat ook maar in het minst tegen jouw wens of wil in zou gaan.”

Het was geen romantische verliefdheid die in het huwelijk overging, zo getuigen de brieven die ze elkaar schreven als Thorbecke tijdens een korte periode afwezig is. Na Adelheids overlijden is voor Thorbecke (zoals zelfs zijn vrouw hem noemde)

de glans eraf.

Daarmee is het huwelijk van de Thorbeckes een positieve uitzondering, helaas. Zelfs huwelijken die niet gearrangeerd begonnen, blijken in veel gevallen op onmin of overspel uit te lopen – of, in recentere tijden, op echtscheiding. Het verhaal van Herman Willem Daendels en Aleida van Vliederen is wel bijzonder tragisch. Daendels is een jonge opgewonden advocaat die meent dat de patriotten het gelijk aan hun kant hebben. Aleida's familie is vurig Oranjegezind, dus is een huwelijk tussen de twee jongelieden wat haar ouders betreft niet aan de orde.

Geschaakt

Daendels legt zich er niet bij neer en schaakt Aleida, met haar toestemming. Op een augustusnacht in 1787 rijdt hij naar de stadsmuur van Hattem, waar Aleida op hem wacht, en trouwen ze elders. Een gevaarlijke onderneming, omdat op schaken een hoge boete, zelfs de doodstraf stond. Zover komt het niet bij de Daendels. Aleida's ouders leggen zich uiteindelijk bij het huwelijk neer.

Ondanks de verliefde start blijkt Herman Willem meer avonturier dan trouw echtgenoot en is hij bij allerlei mogelijke schandalen en opstootjes in zijn tijd betrokken. Na omzwervingen in Frankrijk en de Republiek vertrekt Herman Willem zonder zijn Aleida naar Nederlands-Indië. Monogaam is hij allang niet meer en ook financieel zorgt hij niet goed voor zijn vrouw en kinderen.

Huwelijk uit liefde van de Thorbeckes was helaas een positieve uitzondering

Wie zes eeuwen liefde in 200 bladzijden wil beschrijven, moet kiezen. Janssen wijdt veel woorden aan de politieke en economische omstandigheden waarin de verschillende echtparen leefden. Over hoe het huwelijksleven er precies heeft uitgezien

wordt slechts bij enkele echtparen aangevoerd. Hoe gedroegen de echtelieden zich tegen elkaar, welke verwachtingen hadden men, welke dingen deed men samen, welke taakverdeling was er: dat komt vrijwel niet aan bod. Dat maakt dat de portretten veelal niet verder dan de oppervlakte komen. Jammer, want het onderwerp is interessant genoeg. De echtparen verkeren ook nog eens in heel verschillende economische en sociale posities. Dat het leven van de hoogadellijke Oranjes er anders uitzag dan het burgerhuwelijk van Janssens ouders ruim vier eeuwen later is evident, al wordt dit door Janssen niet expliciet benoemd.

Uithuwelijken

Grote lijnen worden wel zichtbaar als de huwelijksportretten achter elkaar worden gelezen. Zo is het uithuwelijken, dat in de zestiende eeuw gebruikelijk was onder de hoogste standen, inmiddels ondenkbaar, zoals het huwelijk tussen personen van een gelijk geslacht toen weer ondenkbaar was. Tussen de regels door laat Janssen blijken hoe zij over deze ontwikkeling denkt, maar dat is voor haar rekening.

Verschenen

Rijke belofte

In de serie "Ontmoetingen met puriteinen" verscheen bij uitgeverij De Banier een preek van Ebenezer Erskine: "Rijke belofte".

De inleidende woorden „Ik ben de Heere uw God" bij de Tien Geboden zijn volgens Erskine de belangrijkste die God ooit heeft uitgesproken sinds de val in het paradijs. Juist omdat ze voorafgaan aan de heilige wet van God hebben ze zo'n rijke inhoud. In deze preek diep hij deze rijkdom uit voor zondaren die weten dat ze schuldig staan aan de wet. En die tegelijk op grond van het genadeverbond mogen zeggen: „Deze God is onze God."

Rijke belofte, Ebenezer Erskine; uitg. De Banier; 96 blz.; € 8,95

Samuel Wells

Van de hand van de anglicaanse theoloog en ethicus Samuel Wells (Londen) verschenen bij uitgeverij Van Wijnen de boeken "Oog in oog" en "Leef dicht bij God".

In het eerstgenoemde boek geeft Wells in twintig korte hoofdstukken „praktische wijsheid en inzicht" voor pastorale ontmoetingen en gesprekken. In "Leef dicht bij God" geeft de auteur aan de hand van regels uit het gedicht "Desiderata" van Max Ehrmann aansporingen om in beweging te komen: wees nederig, wees dankbaar, doe je niet groter voor dan je bent enzovoorts.

"Oog in oog" en "Leef dicht bij God", Samuel Wells; uitg. Van Wijnen; 144 en 96 blz.; € 14,95 en € 12,50

Hoop en leven

In "Overhoop en overleven" vertelt Hans Alderliesten het indringende verhaal over zijn vrouw die kanker krijgt. Het jonge gezin

gaat gebukt onder de impact van ziekte, dood en verlies. Wat gebeurt er als het in de lente van je leven plotseling winter wordt? Alderliesten schrijft over hoop en leven, ziekte en dood en wat dit met het gezin doet. Door alles heen schittert Gods genade. „Het afscheid is die nacht definitief: zij beneden, ik boven. En andersom: zij Boven, ik beneden. Zij dood, ik levend. En andersom: zij levend, ik dood."

Overhoop en overleven, Hans Alderliesten; uitg. KokBoekencentrum; 144 blz.; € 16,99

Bijbels dagboek

Het Bijbels dagboek "Goede Moed" bevat 365 meditaties van twaalf predikanten uit de Christelijke Gereformeerde Kerken. Iedere

maand wordt ingezoomd op een bepaald Bijbelboek of een Bijbels thema. Zo mediteert de Ermelose predikant H. de Bruijne over gelijkenissen, behandelt emertius-predikant ds. A. van de Weerd de profeet Elia, geeft emertius-predikant ds. J. Westerink onderwijs over enkele kleine profeten en ds. J. Nutma uit Gorinchem schrijft over 2 Thessalonicenzen en Titus. Naast de gewone editie is er ook een uitgave met een grotere letter.

Goede moed dagkalender 2021; uitg. Buiten en Schipperheijn; 189 blz.; € 10,-

Namen van Jezus

Beeldend kunstenaar Henk Pietersma gaat in "Ken Mijn naam" met zijn

schilderijen op zoek naar bronnen achter de namen van Jezus. Als Jezus aan zijn leerlingen vraagt: „Wie zeggen de mensen dat Ik ben?" (Markus 8:27), wil Hij weten hoe er over Hem gedacht wordt. Pietersma ging met deze vraag aan de slag in zijn kunstwerken. Bij 62 namen die de Bijbel aan Jezus geeft, maakte hij schilderijen. Iedere verbeelde naam laat telkens een ander aspect van Jezus zien. Bij de kunstwerken geeft Pietersma steeds een vijfregelige beschouwing.

Ken Mijn naam, Henk Pietersma; uitg. Buiten en Schipperheijn; 135 blz.; € 19,90.

Soedan

In het stoffige Soedan heeft Mia, die haar kinderen opvoedt in een islamitische omgeving, geleerd om haar christelijke geloof

vrijmoedig te delen met anderen. Ondertussen probeert Rania, de dochter van een rijke Soedanese Arabier, de reden te achterhalen van de plotselinge verdwijning van haar zus. Beide vrouwen ontdekken dat ze door hun eigen deuren naar de vrijheid moeten wandelen – vrijheid die alleen te vinden is in volkomen vertrouwen op Gods soevereiniteit. "Deur naar de vrijheid", geschreven door Jana Kelley, is geïnspireerd door waar gebeurde verhalen.

Deur naar de vrijheid, Jana Kelley; uitg. Ark Media; 224 blz.; € 20,-

Klimaat

In "Zorg voor de aarde" zoekt de Zweedse voorganger Peter Halldorf antwoord op de vraag welke weerstand in de menselijke

natuur ons tegenhoudt om de aarde te beschermen. Hij gaat hierbij niet primair in op de klimaatproblemen, maar duidt Gods bedoelingen met onze wereld, waarbij hij diep uit de christelijke traditie, die hiervoor „verrassend nieuwe bronnen" biedt. Een rode draad door het boek is de spanning tussen „hemel en aarde zullen vergaan" en „we verwachten naar Zijn belofte een nieuwe hemel en een nieuwe aarde waar gerechtigheid woont."

Zorg voor de aarde, Peter Halldorf; uitg. Ark Media; 128 blz.; € 15,99

Napoleon

In 2021 is het tweehonderd jaar geleden dat Napoleon Bonaparte, een van de invloedrijkste figuren uit de Europese geschiedenis,

stierf. De Franse generaal bouwde een gigantisch leger op en onderwierp grote delen van Europa aan zijn macht. Zijn optreden liet diepe sporen na in de Nederlandse samenleving. In "Napoleons nalatenschap" laten historici, cultuurwetenschappers en andere specialisten zien hoe Napoleons erfenis ons land heeft gevormd – in de politiek, de rechtspraak, het onderwijs, het waterbeheer en de cultuur.

Napoleons nalatenschap, Lotte Jensen (red.); uitg. De Bezige Bij; 272 blz.; € 29,99